

גמרא סדורה

גמרא בעריכה מבארת

מסכת נדרים

פרק ו' - "הנודר מן המבושל"

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות
עם רש"י

להארות והערות
דניאל ברק ווינט
טל' - 0526071122
דוא"ל vinetdb81@gmail.com

פרק זה יהיה לע"נ איש ירושלים הרב אריה לוי זצוק"ל
הרב אריה לוי פגש מכר שהתבייש שהוא ללא כיסוי ראש לידו,
אמר לו ר' אריה - הקב"ה עשה אותי נמוך ככה אני רק רואה את ליבו של האדם ...

בהצלחה - יגעת ומצאת - תאמיין!!!

להארות והערות

דניאל ברק ווינט

טל' - 0526071122

דוא"ל vinetdb81@gmail.com

עתניאל ד.ג. הר חברון 90407

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
שמורות לעמותת "וכל בנייך לימודי ה'" ולדניאל ברק ווינט.

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד לצורך אישי וללא מטרת רווח.

מסכת נדרים פרק ו' - "הנודר מן המבושיל"

1. מט, א

רפ"י

מתני'

הנודר מן המבושיל מותר בצלי
ובשלוק מבושיל. מבושיל כראוי:
שלוק מבושיל יותר מדאי:
קונם תבשיל שאיני טועם. כל.
תבשיל במשמע:
מעשה קדרה רך. שיש בה
רוטב:
אבל לא בעבה. כגון דייסא:
טורמוטא הרמוצה. מפרש
בגמ':
רתחא. דבר הרוחח כגון רוטב
וכל דדמי ליה:
היורד לקדרה. דמשמע בין צונן
בין רותח: אסור ככל
המתבשילין בין רך בין עבה:

גמ'

ר' יאשיה אוסר. בצלי ובשלוק
דמתקרי נמי מבושיל:
הלך אחר לשון בני אדם. דאין
דרכם לקרות לצלי מבושיל:

משנה

הנודר מן המבושיל - מותר בצלי ובשלוק.

אמר: "קונם תבשיל שאיני טועם" - אסור במעשה קדרה רך, ומותר בעבה.
ומותר בביצה טורמוטא ובדלעת הרמוצה.

הנודר ממעשה קדרה - אין אסור אלא ממעשה רתחיה.

אמר: "קונם היורד לקדרה שאיני טועם" - אסור בכל המתבשילין בקדרה.

גמרא

תניא:

"רבי יאשיה אוסר,

ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר,

שנאמר: "ובשילו הפסח באש כמשפט" (דברי הימים ב לה, יג)."

לימא בהא קמיפלגי,

רבי יאשיה סבר: הלך אחר לשון תורה,

ותנא דילן סבר: בנדרים הלך אחר לשון בני אדם?

לא, דכולי עלמא בנדרים הלך אחר לשון בני אדם,

מר - כי אתריה,

ומר - כי אתריה.

באתרא דתנא דילן לצלי קרו ליה צלי, ולמבושיל קרו ליה מבושיל.

באתרא דרבי יאשיה אפילו לצלי קרו מבושיל.

והא קרא נסיב לה!

אסמכתא בעלמא.

2. מט, א

"קוֹנֵם תְּבַשִּׁיל [שְׂאִינֵי טוֹעִים] - אָסוּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֻרָה רַךְ, וּמוֹתֵר בְּעֵבֶה".

וְהָא מִתְבַּשִּׁיל נְדָר!

אָמַר אַבְי:

הָאִי תִנָּא כָּל מִיּוֹדֵי דְמִתְאַפֵּל בֵּיהּ רִיפְתָּא תְּבַשִּׁיל קְרוּ לֵיהּ.

וְהִתְנָא:

"הַנּוֹדֵר מִן הַתְּבַשִּׁיל - אָסוּר בְּכָל מִיּוֹדֵי תְּבַשִּׁיל,
וְאָסוּר בְּצָלִי וּבְשֻׁלוּק וּבְמִבוּשָׁל,
וְאָסוּר בְּהִיטְרוֹת רְכוּת שֶׁהַחֹלִין אוֹכְלִין בָּהוּן פִּיתוּ".

אִינִי?!

וְהָא רַבִּי יְרֵמְיָה חֲלַשׁ, עַל לְגַבְיָהּ הָהוּא אָסִיא לְאָסִיָּה,

הָזָא קָרָא דְמִתַּחַת בְּבִיתֵיהּ,

שְׁבַקְיָהּ וּנְפַק. אָמַר: מַלְאָךְ מוֹתָא אֵית לֵיהּ לְדִין בְּבִיתֵיהּ וְאַנָּא אֵיעוּל לְאָסְאָה יְתִיהּ?!

לֹא קִשְׂיָא:

הָא - בְּרַכִּיכִי,

הָא - בְּאִשׁוּנֵי.

רְבָא פֵר עוּלָא אָמַר:

הָא - בְּקָרָא גּוֹפִיָּה,

וְהָא - בְּגוּוִיָּה דְקָרָא.

דְאָמַר רַב יְהוּדָה:

לוּלִיבָא דְקָרָא בְּסִילְקָא,

לוּלִיבָא דְכִיתְנָא בְּכוּתְחָא.

וְדָבָר זֶה אָסוּר לְאוּמְרוּ בְּפָנֵי עַם הָאָרֶץ.

רְבָא אָמַר:

מֵאן חוּלִין? רַבְנָן.

רְבָא לְטַעֲמִיָּה,

דְאָמַר רְבָא:

מַט, ב. כְּמֵאן מְצַלִּינָן עַל קְצִירֵי וְעַל מְרִיעֵי?

כְּמֵאן? כְּרַבִּי יוֹסִי.

מִדְאָמַר "קְצִירֵי וּמְרִיעֵי" -

שָׁמַע מִיְנָה: קְצִירֵי - קְצִירֵי מְמוּשׁ,

מְרִיעֵי - רַבְנָן.

רַבִּי

וְהָא מִתְבַּשִּׁיל נְדָר. דְמִשְׁמַע בִּין

רַךְ בִּין עֵבֶה:

הָאִי תִנָּא. דְמִתְנַנְיָתִין דְלֹא קָרִי

לְעֵבֶה תְּבַשִּׁיל:

בְּכָל מִיּוֹדֵי דְמִתְאַכְלָא בֵּיהּ

רִיפְתָּא. דְמִלְפְתִין בּוּ אֵת הַפֶּתַח

קָרִי תְּבַשִּׁיל:

וְהָא תִנָּא. בְּנִיחוּתָא:

בְּהִיטְרוֹת רְכוּת. בְּדִילוּעִין רְכוּת

שֶׁהַחֹלִין אוֹכְלִין בְּהֵן פִּיתָן:

אִינִי. מִי אוֹכְלִין הַחֹלִין מֵהֵן:

חִזָּא קָרָא דְמַחִיתָא. דְלַעַת

מוֹנַחַת שֵׁם שְׁהִיָּה אוֹכֵל מִמֶּנָּה:

לוּלִיבָא דְקָרָא בְּסִילְקָא. תּוֹכּוּ שֵׁל

דְלַעַת יִפֵּה לְאֹכֹל עִם הַתְּרַדִּין:

לוּלִיבָא דְכִיתְנָא. תּוֹכּוּן שֵׁל זְרַעוּנֵי

פִּשְׁתָן יִפֵּים לְאֹכֹל בְּכוּתַח:

וְדִיבֵר זֶה אָסוּר לְאוּמְרוּ בְּפָנֵי עַם

הָאָרֶץ. מְשׁוּם דְדָבָר מַעוּלָה הוּא

לְרַפּוּאָה וְאָסוּר לומר להם שום

דָּבָר שִׁיְהִינּוּ מִמֶּנּוּ וְאֵית דְאָמְרֵי

דְלֹא לִיכְלוּ טוֹבָא וְלִיפְסְדוּ

כִּיתְנָא:

חוּלִין רַבְנָן. שְׁעוּסְקִין בְּתוֹרָה

וְאִינִים נְהִינִים מִן הָעוֹלָם וּבְאִים

לִידֵי חוּלִי:

מְצַלִּינָן אַקְצִירֵי. רופא חולי עמו

ישראל:

מְרִיעֵי. עַל פְּלִיטַת סוֹפְרִיָּהן:

3. מט, ב

רַש"י

מתנייתין. דקתני דעבה לא
 מיתאכלא בריפתא:
דלא כבבלאי. דמלפתי פיתן
 בדייסא דהויא עבה:
נקדני. דייקנים במאכל:
[היכין מעלי]. באיזה דבר
 מעולה אכילת הדייסא:
דחיטי. יכול לאכלה בלחם של
 חטים ודייסא דשערי יכול
 לאכלה בלחם של שעורים:
או דילמא. דייסא של חטים יפה
 לאכול בשל שעורים ושל
 שעורים בשל חטים ואית דגרסי
 נקרני מלשון כי קרן עור פניו
 (שמות לד) מלאים חכמה
 ומאירה פניהם שנאי חכמת
 אדם תאיר פניו:
אכלה בחסיסי. היה מלפת פיתו
 בחסיסי ומפרש לה במסכת
 פסחים (דף לט:.) קימחא
 דאבישונא קמח של קליות
 שעורים שלא הביאו שלישי
 ומיבשין אותן בתנור וקלופין
 הן:

"ומוֹתֵר בְּעֵבָה".

מתנייתין דלא כבבלאי.

דאמר רבי זירא:
 בבליאי טפשאאי, דאכלי לחמא בלחמא.

אמר רב חסדא:
 דמשאיל להון להלין נקדני דהוצל:
 הדיו דייסא, היכין מעלי למיכלה?
 דחיטי בלחמא דחיטי, ודשערי בלחמא דשערי,
 או דלמא:
 דחיטי בדשערי, ודשערי בדחיטי?
 רבא אכליה בחסיסי.

רש"י

מזמני לך לאכל דייסא עד פרסה. דע שאותו מאכל איכו סועד לבך אלא עד הילוך פרסה. ובשר השור עד שלש פרסאות: ע"א אי מזמני לך לאכול דייסא עד פרסה. לך אחר דייסא לאכול וטפי לא ולאכול בשר שור לך עד שלש פרסאות: כל מידעם לא תפלוט קמי רבך. לא תרוק רוק בפני רבך כדאמר במסי עירובין (דף צט.) הרק לפני רבו חייב מיתה שנאמר וכל משנאי אהבו מות אבל אם אכלת דלעת ודייסא ונזדמן לך הרוק בפניך פלוט בפני רבך וזרוק אותו לחוץ שיש בו סכנת נפשות שהן קשין לגופו של אדם כפתילה של אבר: ואפילו לפני שבור מלכא פלוט. ואל תתבייש. עד מתי אתה מאכילני רוקך. שהיה נותן ההוצא בפיו ומדביק בו הרוק שבפיו ומחזירו בקערה: צאתך. עפרורית שבצפרניו: בלוספיין. תאנים שנתבשלו יותר מדאי: כיון שאין יוצאין מבני מעים: כ"ש. דמעלו שנסמוך עליהן שאין אנו צריכים לאכול מאכל אחר למחר:

4. מט, ב

רבה בר רב הונא אשכחיה לרב הונא דקאכיל דייסא באצבעתיה. אומר ליה: אמאי קאכיל מר בידיה? אומר ליה: הכי אומר רב: דייסא באצבעתא בסים, וכל דכן בתרתין, וכל דכן בתלת.

אמר ליה רב לחייא בריה,

וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה:

מוזמנים לך: למיכל דייסא - לך עד פרסה.

למיכל בישרא דתורא - עד תלתא פרסין.

אמר ליה רב לחייא בריה,

וכן אמר ליה רב הונא לרבה בריה:

כל מידעם לא תפלוט קמיה רבך, לבר מן קרא ודייסא שהן דומין לפתילתא של אבר, ואפילו קמי שבור מלקא פלוט.

רבי יוסי ורבי יהודה,

חד אכיל דייסא באצבעתיה,

וחד אכיל בהוצא.

אמר ליה דאכיל בהוצא לדאכיל באצבעתיה: עד מתי אתה מאכילני צואתך?!

אמר ליה דאכיל באצבעתיה לדאכיל בהוצא: עד מתי אתה מאכילני רוקך?!

רבי יהודה ורבי שמעון אייתו לקמיהו בלוספיין.

רבי יהודה אכל,

רבי שמעון לא אכל.

אמר ליה **רבי יהודה**: מאי טעמא לא אכיל מר?

אמר ליה **רבי שמעון**: אלו אין יוצאין מבני מעים כל עיקר.

אמר ליה **רבי יהודה**:

כל שכן שנסמוך עליהן למחר.

5. מט, ב - נ, א

רס"י

מורה ורזי. אתה תלמיד בעל הוראה ואתה שיכור מפני שהיו פניו צהובין כל שעה: **הימנותא בידא דההיא איתתא.** אמונתו בידך שאינו שותה כל השנה יין אלא קידושא ואבדתא: **וחוגר אני צדעי.** וקושר אני צדעי פדחתי משום מיחוש ראשי מפני די כוסות ששתיתי שאני חושש מהן מפסח עד עצרת: **אי כמלוי ברבית כו.** שהן מרויחין ביותר ופניהן צהובין ויפין: **תרוייהו.** לגדל חזירין ולהלות ברבית אסירי ליהודאי ודאי לאו מינייהו פני צהובין: **שקיל גולפא.** היה נושא הקנקן לבית המדרש לישוב עליה: **מלאכה שמכבדת כו.** דעכשיו ישב עליה בבית המדרש: **נפקת נקטת עמרא.** יצאת לשוק וקנתה לצמר ועבדה גלימא: **דהוטבי.** ועשתה ממנו סרבל טוב: **וכד נפקת.** איהי לשוקא הות ניכסי ביה: ורבי יהודה כד הוה מצלי הוה נמי מכסי ביה: **שעטני מעיל.** שתייה להן חביב כל כך שלא היה להן אחר: **דלי ציפתא.** הגביה המחצלת שהיה יושב עליה: **ואמר ליה לשלוחא.** דאזל לביתיה: **חזי מאי איכא.** ראה כמה עושר יש לי שנעשה לו נס ונתמלא כל אותו מקום זהובים:

רבי יהודה הוה יתיב קמיה דרבי טרפון.

אמר ליה **רבי טרפון**: היום פניך צהובין.

אמר ליה: אמש יצאו עבדי, לשדה, והביאו לנו תרדיו, ואכלנום בלא מלח, ואם אכלנום במלח כל שכן שהיו פנינו צהובין.

אמרה ההיא מטרוניתא ל**רבי יהודה**: מורה ורזי?

אמר לה: הימנותא בידא דההיא איתתא,

אי טעימנא אלא קידושא ואבדלתא וארבעה פסי דפסחא, וחוגרני צידעי מן הפסח עד העצרת. אלא: **"חכמת אדם תאיר פניו"** (קהלת ח, א).

אמר ליה ההוא מינא ל**רבי יהודה**:

פניך דומין אי כמלוי רבית, אי כמגדלי חזירין.

אמר ליה:

ביהודאי תרוייהו אסירן.

אלא עשרים וארבעה בית הכסא אית לי מן ביתא עד בי מדרשא, וכל שעה ושעה אני נכנס לכל אחד ואחד.

רבי יהודה כד אזיל לבי מדרשא שקיל גולפא על כתפיה,

אמר: גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה.

רבי שמעון שקיל צנא על כתפיה,

אמר: גדולה מלאכה שמכבדת את בעליה.

דביתהו דרבי יהודה נפקת, נקטת עמרא, עבדה גלימא דהוטבי.

כד נפקת לשוקא מיכסיא ביה,

וכד נפיק **רבי יהודה** לצלויי הוה מכסי ומצלי.

וכד מיכסי ביה הוה מברך: "ברוך שעטני מעיל".

זימנא חדא גזר **רבן שמעון בן גמליאל** תעניתא,

רבי יהודה לא אתא לבי תעניתא.

אמרין ליה: לא אית ליה כסויא.

שדר ליה גלימא, ולא קביל.

נא דלי ציפתא ואמר ליה לשלוחא: חזי מאי איכא?

מיהו, לא ניחא לי דאיתהני בהדין עלמא.

6. ג, א-ב

רפ"י

ואיתנסיבת ליה בסיתוא. בימות החורף:
הוה גנו בי תיבנא. היו שינים בין התבן שלא
היו להם כרים וכסתות:

קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה. היה מלקט
התבן משערו:

אי הוי לי רמינא לך ירושלים דדהבא. אם
יהיה לי סיפוק שאתעשר אעשה לך ירושלים
של זהב בתי נפש שמצויירת בכל ענייני
ירושלים והיינו דאמרין במסכת שבת (דף נט.)
עיר ירושלים של זהב כדעבד ליה רבי עקיבא
לדביתהו:

אתא אליהו קרא אבבא וכו'. עבד הכי משום
קורת רוח להן דלדידיה לא היה לו אפילו תבן
כמו להם:

שפיר עביד ליה אבון. דאדריך מנכסיה:

חזא דלא דמי לך. שהוא גרוע ממך ועוד
שמניחך באלמנות חיות שהרי הניחך כמה
שנים:

יודע צדיק נפש בהמתו. אית דאמרי דאיהי
הות ידעה דר' עקיבא הוה ואמרה ליה דלא
מיתגניא בעיניה ואית דאמרי דלא הות ידעה
אלא הכי קא אמרה דצדיק לא מבזה לאינשי:
שלי ושלכם שלה היא. על ידה הוא כל מה
שלמדתי:

מן שית מילי איעתר רבי עקיבא מן כלבא
שבוע. דפליג ליה בנכסיה:

ומן אילא דספינתא דכל ספינתא עבדין ליה
מן עינא. עושין להן מן אותו ענין של איל ואית
דגרסי מין עינא היו עושין כמין צאן של עץ
והיו נותנים בו כספם:

אנשיה על כיה ימא. ששכחו לאותו איל על
שפת הים ומצאו רבי עקיבא:

ומן גווא. תיבה:

ארבעה זוזי לספונאי. ליורדי הים לריוח:

אייתו לי מדעם. הביאו לי שום דבר:

מרנא עליה. ימתין אדונינו עליו עד שנביא לך
יתר:

דזימנא חזא טבעה ספינתא. וכל ממונא דהוה
בספינתא הוה מונח בההוא גווא:

ומן מטרוניתא. שפעם אחת הוצרכו חכמים
ממון הרבה לבית המדרש ושיגרו את ר' עקיבא
אצל מטרוניתא אחת ולוה ממנה ממון גדול
וכשנתנה לו אמרה לו מי יהיה לי ערב שתפרע
לי לזמן קבוע אמר לה מי שתמצא אמרה לו
הקבי"ה והים שהיה ביתה על שפת הים אמר
לה ר"ע כן יהיה כשהגיע הזמן חלה ר"ע ולא
היה יכול להביא הממון יצאת אותה
מטרוניתא על שפת הים ואמרה רבשיע גלוי
וידוע לפניך כי לך ולים הזה האמנתי מעותי
הכניס הקבי"ה רוח שטות בלבו של קיסר
ונכנס לבית גזווי ונטלה קרטלית וזרקה לים
והשליכה הים לפתח ביתה של אותה
מטרוניתא ונטלתה ולאחר זמן הביא לה ר'
עקיבא הממון ואמר לה אל יחר לך שלא
הבאתי לך הממון בזמן שקבענו שחליתי
אמרה לו יהא הכל שלך שממוני בא לידי בזמנו
וספרה לו כל המעשה ונתנה לו מתנות גדולות
ופטרנו לשלום:

ומן אשתו של טורנוסרופוס. אדון אחד ששמו
רופוס והיה מפטט בדברי תורה כנגד ר"ע
והיה ר"ע מנצחו בכל פעם והיה אותו אדון
מתבייש ובא וסיפר לאשתו אמרה לו אני
אפתהו ואכשילו לפי שהיתה יפת תואר
ביותר באתה אצלו וגילתה שוקה כנגדו ורק
ר"ע ושחק ובכה אמרה לו מדוע עשית כן אמר
לה השנים אומר לך מה שרקתי בשביל
שמטיפה סרוחה באת ובכיתי בשביל שיופך
עתיד לבלות בארץ ומה ששחק לא רצה לומר
לה אעפ"כ הפצירה בו עד שאמר לה שעתידה
להתגייר ותנשא לו אמרה לו וכי יש תשובה
אמר לה הן ונתגיירה לאחר שמת בעלה ונשאת
לו והביאה לו ממון גדול:

מן קטיעא בר שלום. מפורש במסכת ע"ז
בפ"ק (דף י:):

קופא. קוף:

על לחרתא. נכנס הקוף בחור אחד בקרקע:

רביע. רובץ:

רבי עקיבא איתקדשת ליה ברתיה דכלבא שבוע.

שמע כלבא שבוע, אדרה הנאה מכל נכסיה.

אזלא ואיתנסיבה ליה.

בסיתוא - הוה גנו בי תיבנא, הוה קא מנקיט ליה תיבנא מן מזייה.

אמר לה: אי הווא לי, רמינא ליה ירושלים דדהבא.

אתא אליהו אידמי להון כאנשא וקא קרי אבבא.

אמר להו: הוה לי פורתא דתיבנא דילדת אתתי, ולית לי מידעם לאגונה.

אמר לה רבי עקיבא לאנתתיה: חזי גברא דאפילו תיבנא לא אית ליה.

אמרה ליה: זיל הוי בי רב.

אזל תרתי סרי שנין קמי דרבי אליעזר ורבי יהושע.

למישלם תרתי סרי שנין קא אתא לבייתה,

שמע מן אחורי ביתיה, דקאמר לה חד רשע לך ביתהו: שפיר עביד ליה אבון,

חזא דלא דמי ליה.

ועוד, שבקך ארמלות חיות כולהון שנין.

אמרה ליה: אי צאית לדילי ליהו תרתי סרי שנין אחרנייתא.

אמר: הוואיל ויהבת לי רשותא, איהדר לאחורי.

הדר אזל, הוה תרתי סרי שני אחרנייתא.

אתא בעשרין וארבעה אלפין זוגי תלמידי.

נפוק כולי עלמא לאפיה, ואף היא קמת למיפק לאפיה.

אמר לה ההוא רשיעא: ואת להיכא?

אמרה ליה: "יודע צדיק נפש בהמתו" (משלי יב, י).

אתת לאיתחזי ליה, קא מדחן לה רבון.

אמר להון: הניחו לה, שלי ושלכם שלה הוה.

שמע כלבא שבוע,

אתא ואיתשיל על נדריה ואשתרי, ואשתרי.

מן שית מילי איעתר רבי עקיבא:

מן כלבא שבוע,

מן אילא דספינתא.

דכל ספינתא עבדין ליה מין עינא.

זימנא חזא אנשיה על כיה ימא, אתא הוה אשפחיה.

ומן גווא.

דזימנא חזא יהיב ארבעה זוזי לספונאי אמר להו:

אייתי לי מדעם ולא אשפחו אלא גווא על כיה ימא. אתייה ליה.

אמרו ליה: עביד מרנא עליה, אישתכח דהוה מלי דינרי.

דזימנא חזא טבעת ספינתא וכולי עיסקא הוה מחית בההוא גווא,

ואישתכח בההוא זימנא.

דמן דסרוקיתא,

ומן מטרוניתא.

ומן אשתו של טורנוסרופוס.

ומן קטיעא בר שלום.

ג,ב

רב גמדיא יהיב ארבעה זוזי לספונאי לאתויי בהון מידעם,

לא אשפחו, אתייה ליה בהון קופא.

אישתמיט על לחרתא,

חפרו בתריה, אשפחוה דרביע על מרגלייתא, אייתינן ליה כוליהון.

7. נ, ב

רש"י

הכי דנן. כמו שדנתני אתה
בתמיה:
ידעת ליה. מכרת אותו:
ורבה כריסיה. בטן גדול יש לו:

אמר ליה בת קיסר לדיבי יהושע בן חנניה:

תורה מפוארה, בכלי מכוער,

אמר לה: למדי מבית אבוד, במה מניחין יין?

אמר ליה: במאני דפחרא.

אמר לה: כולי עלמא בפחרא ואתון במאני דפחרא? אתון אחיתון במאני דכספא ודהבא!

אזלת ורמת חמרא במאני דכספא ודהבא, וסרי.

אמר לה: אף אורייתא כן.

והאיכא שפירין וגמירין!

אמר לה: אי הוו סנו, הוו גמירין טפי.

היא דאתיא לקמיה רב יהודה מנהרדעא לדינא ואיתחייבת מן דינא.

אמר ליה: שמואל רבך הכי דנן?!

אמר לה: ידעת ליה?

אמר ליה: אין, גוצא ורבה כריסיה אופס ורבה שיניה.

אמר לה: לבוניה קאתית? תיהוי היא אתתא בשמתא

פקעה ומתה.

רס"י

טורמיטא עבדה דעביד ליה.
 לההיא ביצה טורמיטא שווי
 אלפא זוזי:
 עד דמתזוטרא. שמתמעטת כדי
 שיכול לבולעה שלימה:
 ואי אית ביה כיבא. במעיו סריך
 עליה על ההיא ביצה וניכר בה:
 וכדנפקא ממעיו. שלימה ידע
 אסיא כו':

הוה בדיק נפשיה בקולחא.
 היינו דומיא דביצה טורמיטא
 והיה מפשפש כל מעיו אם יש
 בהן כאב והיה מתחלש ומתעלף
 כל כך עד ששתנו בוכה עליו
 ותולשת שיערה מחמת דאגה:

8. נ, ב

[אמר: "קונם תבשיל שאיני טועם" - אסור במעשה קדרה רך, ומותר בעבה.]
 ומותר בביצה טורמיטא".

מאי "ביצה טורמיטא"?

אמר שמואל:

עבדא דעביד לה שוי אלפא דינרי.

מעייל לה אלפא זימני במיא חמימי, ואלפא זימני במיא קרירי,

עד דמתזוטרא כי היכי דבלעיתה,

ואם אית כיבא - סריך עליה, וכד נפקא ואתיא ידע אסיא מאי סמא מתבעי ליה ובמאי מתסי.

שמואל הוה בדיק נפשיה בקולחא עד דמסתרין אינשי ביתיה עליה שעריהון.

9. נ, ב

רָש"י

היה עושה. הפועל שמלקט לו בכלופסין:
לא יאכל בבנות שבע. שלא הרשתו התורה לאכול אלא מאותו המין שהוא מלקט דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים וגוי' (דברים כג):
לפדי. מיני מאכל:
לאגמורי אלפא מיני לפדי. שילמדו לעשות אלף מיני מאכל:
אזמניה לדינא. על מאתים מין שלא לימדו:
אבותינו אמרו נשינו טובה. דכתיב נשיתי טובה (איכה ג) שראה כבר אלא שעכשיו שכחתי אבל אנו לא ראינו טובה מעולם שאין אנו יודעים כמה מיני טעם יש בפירות כלומר דבר מופלא הוא שכל כך לימדו:
לא אזמגוי לבר קפרא. לפי שהיה איש בדחן ומתיירא שמה יעשה שום דבר שישחוק:
אמרו. בר קפרא לרבי אם לעוברי רצונו משפיע לו טובה כ"כ לעושי רצונו כו' שהיה מנחה על שלא זימנו: לעושי רצונו משפיע לו בעוה"ז טובה כ"כ שהתחיל לספר בשבחו בשביל שזימנו:
דבכל גריוא דבעינא. באיזה מדה שארצה אקח:
חפיה כופרא. זיפתו מבחוץ כדי שיחזיק החטים:
ליכיל לי. ימוד לי:
דרשינא בך. כלומר שאתה חייב לי:
שתינא חמרא ברקורא דאבוך. שאביך ירקד:
ובקירקני דאמך. במזיגתה שאמך תמזוג לי הכוס:
מאי תועבה. עשו שניהם:
תרמי לי נטלא. תמזוג לי הכוס כמו אנטל:

תנן התם:

"היה עושה בכלופסין לא יאכל בבנות שבע. בבנות שבע לא יאכל בכלופסין" (מעשרות ב, ח).

מאי "בכלופסין"?

מינא דתאיני דעבדין מנהון לפדי.

ההוא גברא דיהב עבדא לחבריה לאגמוריה אלפא מיני לפדי, אגמריה תמיני מאה.

אזמניה לדינא לקמיה דרבי.

אמר רבי: אבותינו אמרו "נשינו טובה" (איכה ג, ז), אנו אפילו בעינינו לא ראינו.

רבי עבד ליה הלולא לרבי שמעון בריה!

כתב על בית גננא: עשרין וארבעה אלפין ריבואין דיגרין נפקו על בית גננא דין, ולא אזמניה לבר קפרא.

אמר ליה: אם לעוברי רצונו כד, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה. אזמניה,

אמר: אם לעושי רצונו בעולם הזה כד לעולם הבא על אחת כמה וכמה.

יומא דמחייך ביה רבי - אתיא פורענותא לעלמא.

אמר ליה לבר קפרא:

לא תבדיחן ויהיבנא לך ארבעין גריוי חיטי.

אמר ליה:

נא, ליחזי מר אדכל גריוא דבעינא שקילנא.

שקל דיקולא רבה, חפיה כופרא וסחפיה על רישיה, ואזל ואמר ליה: ליכיל לי מר ארבעין גריוי חיטי דרשינא כד. אחוץ רבי.

אמר ליה: לאו אזהרתך דלא תבדיחן?

אמר ליה:

חיטי דרשינא קא נסיבנא.

אמר לה בר קפרא לברתיה דרבי:

למחר שתינא חמרא בריקורא דאבוך ובקירקני דאמך.

בן אלעשה חתניה דרבי הוה, ועשיר גדול הוה.

אזמניה לבי הלולא דרבי שמעון ברבי.

אמר ליה בר קפרא לרבי:

מאי "תועבה"² (ויקרא יח, כב)?

כל דאמר ליה רבי דהכין הוא "תועבה" - פרכה בר קפרא.

אמר ליה:

פרשיה את. [פרש אותה אתה].

אמר ליה:

תיתי דביתכי תירמי לי נטלא.

אתת רמיא ליה.

אמר ליה לרבי:

קום רקוד לי, דאימר לך.

¹ הגהת מסורת הש"ס

² זאת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא

רַס"י

תועה אתה בה. כלומר שמניח את אשתו של היתר ותפס זו של זנות:
כי עניינא קמא. תיתי דביתכי תירמי לי ולדידיה א"ל קום רקוד לי:
[מאי תבל. דכתיב] ואשה לא תעמוד לפני בהמה לרבעה תבל הוא (ויקרא יח):
וכי תבלין יש בה. כלומר יש בביאה זו טעם מבאחרות שמנחת בעלה ונרבעת לבהמה:
זו מאי היא. ומפרש ביבמות (דף לו:) בא ש הבא על נשים הרבה וכן אשה שנבעלה לאנשים הרבה ואינה יודעת מאיזה מהם נתעברה והולידה בת נמצא אב נושא את בתו ואח נושא את אחותו על זה נאמר ומלאה הארץ זימה כלומר זו מה היא שאין אדם יודע אותה אשה שהוא נושא אם מותרת לו אם לאו:
לא יכיל בן אלעשה למיסבל. אותו זילותא של רבי לפי שהיה עשיר גדול ולא היה יכול לראות דבר של זילותא מחמיו:
מאי בן אלעשה. כלומר מנין דהוה עשיר:
תספורת יחידתא. שאין כמותה:
פיזר מעותיו. שהיה נותן ממון גדול לספר שהיה מספר לו כתגלחת של כ"ג:

הכי אמר ר' חמנא: **"תועבה"** - תועה אתה בה.

לְכַסָּא אַחֲרֵינָא,
 אָמַר לֵיהּ: מַאי **"תַּבֵּל"**?³ (ויקרא יח, כג)?

אָמַר לֵיהּ:
 כִּי עֲנִינָא קַדְמָאָה.

אָמַר לֵיהּ: עֵיבִיד לִי דְאָמַר לָךְ.
 עֲבַד.

אָמַר לֵיהּ: **"תַּבֵּל הוּא"** (ויקרא יח, כג) - תַּבְּלִין יֵשׁ בָּהּ?!
 מִי שְׁנִינָא הָדָא בִּימָה מִן כּוֹלְהוֹן בִּיאוֹת?

אָמַר לֵיהּ:
 וּמַאי **"זִמָּה"**?⁴ (ויקרא יח, יז; יט, כט)?

אָמַר לֵיהּ:
 עֵיבִיד כִּי עֲנִינָא קַדְמָאָה.
 עֲבַד,
 וְאָמַר לֵיהּ: זֶה מָה הִיא.

לא יכיל בן אלעשה למיסבל, קם ונפק הוא ואינתתיה מתמן.

מאי בן אלעשה?

דַּתְנִינָא:
"לא לחנם פיזר בן אלעשה את מעותיו אלא להראות בהו תספורת של בהו גדול.
דכתיב: "כסום וכסמו את ראשיהם" (יחזקאל מד, כ)."

תְּנָא:
"נָעִיו לולִינִית."

מַאי **"לולִינִית"**?

אָמַר רַב יְהוּדָה:
 תַּסְפֵּרְתָּא יַחֲדָתָא.

הִכִּי דְמִי?

אָמַר רַבָּא:
 רַאשׁוֹ שְׁל זֶה בְּצַד עֵיקְרוֹ שְׁל זֶה.
 וְהֵינּוּ תַּסְפֵּרְתָּא שְׁל כְּהֵן גְּדוֹל.

³ ובגל בהמה לא תמן שכבתה לטמאה בה ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה תבל הוא
⁴ ערות אשה ובתה לא תגלה את בת בנה ואת בת בתה לא תסח לגלות ערותה שארה הנה זמה הוא.
 אל תחלל את בתך להזנותה ולא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה.

10. נא, א

רש"י

הרמוצה קרא קרקוזאי. דלועין
של אותו מקום שאינן מתבשלין
לעולם יפה:
הטמונה ברמץ. עפר של גחלים
דלאו תבשיל הוא:
כלאים עם דלעת הרמוצה.
אלמא דהרמוצה לאו טמונה
ברמץ אלא שם מקום הוא ומין
זרעים הוא:

[אמר: "קונם תבשיל שאיני טועם" - אסור במעשה קדרה דן, ומותר בעבה.
ומותר בביצה טורמוטא] בדלעת הרמוצה".

מאי "דלעת הרמוצה"?

אמר שמואל:

קרא קרקוזאי.

רב אשי אמר:

דלעת הטמונה ברמץ.

איתיביה רבינא לרב אשי:

"דבי נחמיה אומר:

דלעת ארמית היא דלעת המצרית,

כלאים עם היננית,

כלאים עם הרמוצה!"

תיבתא.

11. נא, א

רפ"י

מתני'

ממעשה רתחתא. היינו דבר שנגמר בישולו בקדרה ואינו אלא מחמשת המינין לאפוקי דבר שאין גמר בישולו בקדירה עד שמבשלין אותו באילפס: **בכל הנעשה בקדירה. אפילו מבושל באילפס אסור:**

גמ'

ביוֹרֵד בַּאֵילֶפֶס שֶׁכֵּבֵר כּו'. הואיל וקודם שמניחו באילפס מבשלו בקדרה והדר מניחו באילפס כן היה מנהגן והוי יורד לקדרה ולפיכך אסור:

מִן הַיּוֹרֵד בַּאֵילֶפֶס מוֹתֵר בַּיּוֹרֵד לַקְדֵּרָה. קודם שירד לאילפס:

מִן הַנֶּעֱשֶׂה בַּקְדִירָה. לגמרי כל בישולו שאינו יורד לאילפס כלל:

מוֹתֵר בְּנִעְשָׂה בַּאֵילֶפֶס. אע"פ שהיה קודם לכן בקדרה: **מוֹתֵר בְּנִעְשָׂה בַּקְדֵּרָה.** בנגמר בקדרה:

משנה'

הנודר ממעשה קדרה - אין אסור אלא ממעשה רתחתא. **אמר:** "קונם היורד לקדרה שאני טועם" - אסור בכל הנעשה בקדרה.

גמרא

תניא:

"הנודר מן היורד לקדרה - אסור ביוֹרֵד לַאֵילֶפֶס.

שֶׁכֵּבֵר יֵרֵד לַקְדֵּרָה קוֹדֵם שְׂיֹרֵד לַאֵילֶפֶס.

מִן הַיּוֹרֵד לַאֵילֶפֶס - מוֹתֵר בַּיּוֹרֵד לַקְדֵּרָה.

מִן הַנֶּעֱשֶׂה בַּקְדֵּרָה - מוֹתֵר בְּנִעְשָׂה בַּאֵילֶפֶס.

מִן הַנֶּעֱשֶׂה בַּאֵילֶפֶס - מוֹתֵר בְּנִעְשָׂה בַּקְדֵּרָה.

הַנּוֹדֵר מִן הַיּוֹרֵד לְתַנּוֹר - אֵין אָסוּר אֲלֵא בְּפֶת.

וְאִם אָמַר: "כָּל מַעֲשֵׂה תַנּוּר עָלַי" - אָסוּר בְּכָל הַנֶּעֱשִׂים בְּתַנּוּר."

¹ משנה זו נמצאת גם בסיפא של המשנה הקודמת, ויכול להיות שאין זה משנה חדשה אלא ציטוט מהמשנה הקודמת. עיין בכתב"ו ובראשונים.

12. נא, ב

רס"י

מתני'

אינו אסור אלא בכבוש של ירק.
 דסתם כבוש ירק הוא אבל אמר
 כבוש שאני טועם הואיל ואמר
 כי האי לישנא אסור בכל
 הכבושין וה"ה בכל הנך אם
 אמר בשלוק סתם אינו אסור
 כו' דסתם שלוק שלהן אינו אלא
 בשר ודעתיה לא הוי אלא בשר
 דדרכו להתבשל ולהשלק:

גמ'

אמר קונם דכביש עלי או
 דשליק עלי מאי. מי אמרינן
 דכביש דמי כמ"ד הכבוש או
 דילמא דמי כמאן דאמר כבוש
 שאני טועם ואסור בכל
 הכבושין:
 תיבעי. כלומר תיקו:

מְשֻׁנָּה

"מן הכבוש" - אין אסור אלא מן הכבוש של ירק.
 "כבוש שאני טועם" - אסור בכל הכבושים.
 "מן השלוק" - אינו אסור אלא מן השלוק של בשר.
 "שלוק שאני טועם" - אסור בכל השלוקים.

גְּמָרָא

אמר ליה רב אחא בר רב אוןא לרב אשי:

אמר: "דכביש" - מאי?

"דשליק" - מאי?

"דצלי" - מאי?

"דמליח" - מאי?

היכין משמע?

תיבעי.

13. נא, ב

רפ"י

מתני'

דג דגים שאני טועם. דג משמע גדול דגים משמע קטנים וכיון דאמר שניהם אסור בהן בין גדולים בין קטנים:
ומותר בטריית טרופה. דג ששמו טריית ומוכרין אותו בחתיכות שלא נדר אלא מדג הנמכר שלם:
ובציר. שעושיין מקרבי דגים וכל שכן במורייס שאין עושיין אותו אלא משומן של דגים:
אסור בציר ובמורייס. דהני בכלל טרופין נינהו:

גמ'

הלך אחר לשון בני אדם. שקורין דג לגדול ודגה לקטנים להכי כי אמר דג מותר בקטנים וכי אמר דגה אסור בקטנים וכי אמר דג דגה אסור בשניהם:

משנה

"מו הצלי" - אין אסור אלא מן הצלי של בשר, דברי רבי יהודה.
 "צלי שאני טועם" - אסור בכל הצלויים.

"מן המליח" - אין אסור אלא מן המליח של דג.
 "מליח שאני טועם" - אסור בכל המלוחים.

"דג דגים שאני טועם" -

אסור בהן: בין גדולים בין קטנים, בין מלוחים בין תפלים, בין חיים בין מבושלים, ומותר - בטריית טרופה, ובציר.

הנזדר מן הצחנה -

אסור - בטריית טרופה

ומותר - בציר, ובמורייס.

הנזדר מטריית טרופה - אסור בציר ובמורייס.

גמרא

תניא:

"דבי שמעון בן אלעזר אומר:

"דג שאני טועם":

אסור - בגדולים,

ומותר - בקטנים.

"דגה שאני טועם":

אסור - בקטנים,

ומותר - בגדולים.

"דג דגה שאני טועם":

אסור - בין בגדולים בין בקטנים."

אמר ליה רב פפא לאביי:

ממאי ד"דג שאני טועם" גדול הוא?

דכתיב: "וימן ה' דג גדול לבלע את יונה" (יונה ב, א).

והכתיב: "ויתפלל יונה אל ה' אלהיו ממצעי הדגה" (יונה ב, ב)!

הא לא קשיא:

דלמא פלטיה דג גדול, ובלעיה דג קטן.

אלא "והדגה אשר ביאר מתה" (שמות ז, כא),

קטנים מתו, גדולים לא מתו!?

אלא, "דגה" משמע גדולים ומשמע קטנים,

ובנדרים הלך אחר לשון בני אדם.

רש"י

אמר הרי עלי ציחין. מי אמר
דמדגים ממש קאמר ולא מדבר
אחר או דילמא דמי כמאן
דאמר מן הצחנה:

14. נא, ב

"הנזדר מן הצחנה".

אמר ליה רבינא לרב אשי:
אמר: "הרי עלי ציחין" - מאי?

תיבעי.

15. נא, ב - נב, ב

רפ"י

מתני'

מין הקום. משגי'א היינו נסיוני דחלבא דקום אינו בכלל חלב: אוסר. דקא סבר יש בו צחצוח חלב והוי בכלל חלב: מן הקום מותר בחלב. דברי הכל דחלב אינו בכלל קום: מותר ברוטב. מרק: ובקיפה. מקפה עבה מתבלין פונדלירי'ש בלע"ז: שנתבשל. בתוכו בשביל רוטב שנכנס בביצה ובשביל טעם בשר שהיה בבצים: כן הדבר. שאסור כשאמר בשר זה עלי שיש בקדרה לכשאמר כן כל מה שיש בקדרה שיש בו טעם בשר אסור: שהנודר מן הדבר. כגון שאמר בשר זה עלי ונתערב כו' אבל כי לא אמר בשר זה עלי אלא קונם בשר עלי דמשמע בשר ממש מותר ברוטב ובקיפה:

גמ'

מן העדשים אסור באשישים. בלחם שמעורב בו קמח של עדשים דקסבר אשישים בכלל עדשים הם: ורבי יוסי מתיר. דלא הוי בכלל עדשים קשיא דרבי יוסי אדרי' יוסי קשיא דרבנן אדרבנן דרבנן אסרי הכא ואמרי אשישים בכלל עדשים ובמתניתין שרו דקאמרי קומא לאו בכלל חלב הוא והכי נמי קשיא לרבי יוסי דהכא מתיר משום דסבירא ליה דאשישים לאו בכלל עדשים ובמתני' קאסר דסבירא ליה קומא בכלל חלב היא קיימא: קומא דחלבא. והואיל והוי בכלל חלב להכי אסור והכי נמי מתירצנא לברייתא באתריה דתנא קמא קרו ליה אשישים לפת של עדשים ובאתריה דרי' יוסי לא קרו אשישים הלכך שרי ר' יוסי: מותר בתבשיל שיש בו טעם יין. שהרי לא נדר מטעמו של יין:

משנה

הנודר מן החלב - מותר בקום, ורבי יוסי אוסר.

מן הקום - מותר בחלב.

אבא שאול אומר:

הנודר מן הגבינה אסור בה, בין מלוחה וטפלה.

הנודר מן הבשר:

נבא, מותר - ברוטב, ובקיפה.

ורבי יהודה אוסר.

אמר רבי יהודה:

מעשה ואסר עלינו רבי טרפון בביצים שנתבשלו עמו.

אמרו לו: בן הדבר, אימתי בזמן שיאמר: "בשר זה עלי",

שהנודר מן הדבר ונתערב באחר,

אם יש בו בנותן טעם - אסור.

הנודר מן היין - מותר בתבשיל שיש בו טעם יין.

אמר: "קונם יין זה שאני טועם" ונפל לתבשיל:

אם יש בו בנותן טעם - הרי זה אסור.

נבב, גמרא

ורמיהו:

"מן העדשים" - אסור באשישים,

רבי יוסי מתיר" (נדרים נג:)

לא קשיא:

מר - כי אתריה,

ומר - כי אתריה.

באתרא דרבנן - קרו לחלבא חלבא, ולקומא קומא.

באתריה דרבי יוסי - לקומא נמי קרו ליה: "קומא דחלבא".

תניא:

"הנודר:

מן החלב - מותר בקום,

מן הקום - מותר בחלב.

מן החלב - מותר בגבינה,

מן הגבינה - מותר בחלב.

מן הרוטב - מותר בקיפה,

מן הקיפה - מותר ברוטב.

אם אמר: "בשר זה עלי" - אסור בו וברוטבו ובקיפו.

הנודר מן היין - מותר בתבשיל שיש בו טעם יין.

אמר: "קונם יין זה שאני טועם" ונפל לתוך התבשיל,

אם יש בו טעם יין - הרי זה אסור".

16. נב, ב

רש"י

מתני'

קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם. הואיל ואמר טועם אסור בהן: וביוצא מהן. בשמן וביין:

גמ'

אלו דוקא. דמשום אלו אסור בהן וביוצא מהן או דילמא שאיני טועם דוקא דמשום דאמר שאיני טועם אסור בהן וביוצא מהן: אי ס"ד אלו דוקא. ושאיני טועם לאו להכי תנא שאיני טועם למה לי:

הא קא משמע לן דאע"ג דאמר שאיני טועם אי אמר אלו מיתסר. ביוצא מהן אי לא לא והכי כמי [אי הוין] אמרי' ואי אמרת שאיני טועם דוקא ואלו לאו דוקא למאי תנא אלו [והוה מתרצינן] הא קמשמע לן אע"ג דאמר אלו אי אמר שאיני טועם מיתסר ביוצא מהן אי לא לא מאי:

פירות האלו. כיון דאמר אלו אסור בחילופיהן ובגידוליהן ודייקינן מיניה הא ביוצא מהן כגון סחט משקה מותר ושמע מינה דאלו לאו דוקא: תריץ לא תימא הא ביוצא מהן מותר אלא הוא הדין דאפי' יוצא מהן אסור דהא אלו קאמר ואלו דוקא והא דלא נקט בהדיא אסור ביוצא מהן:

הא עדיפא לאשמעינן דחילופיהן. אע"ג דלא הוה גופייהו כגידולין דמו:

שאיני אוכל ושאני טועם. כגון דלא אמר אלו טועם משמע דמדידהו גופייהו קאמר לפיכך מותר בגידוליהן ובחילופיהן ודייקינן הא ביוצא מהן אסור דהא טועם מגופייהו קאמר אלמא דשאני טועם דוקא: הוא הדין דאפי' ביוצא מהן מותר איידי דלא תנא ברישא יוצא מהן מותר. דעדיפא ליה נקט לא קתני בסיפא יוצא מהן: בזמן שאמר בשר זה עלי. דהוי כמ"ד אלו עלי ושי"מ אלו דוקא: ומותר בציר. דהיינו ציר היוצא מהן אלמא דשאני טועם לאו דוקא:

אמר רבא. תריץ הא דקתני מותר בציר שכבר יצא מהן קודם שנדר ולהכי מותר אבל אם לאחר שנדר יצא מהן לעולם אימא לך דאסור ושאני טועם דוקא:

משנה

הנודד מן הענבים - מותר ב"ן.

מן הזיתים - מותר בשמן.

אמר: קונם זיתים וענבים אלו שאיני טועם" - אסור בהן וביוצא מהן.

גמרא

בעי רמי בר חמא:

"אלו" דוקא,

או "שאיני טועם" דוקא?

אי סלקא דעתך: "אלו" דוקא, - "שאיני טועם" למה לי?

הא קא משמע לן:

דאף על גב דאמר: "שאיני טועם",

אי דאמר: "אלו" - מיתסר,

ואי לא - לא.

אמר רבא:

תא שמע:

"קונם פירות האלו עלי",

"קונם הן לפי" -

אסור בחילופיהן ובגידוליהן" (נדרים נ.).

הא ביוצא מהן - מותר!

הוא הדין דאפילו ביוצא מהן - אסור.

והא עדיפא ליה לאשמעינן ד"חילופיהן" כ"גידוליהן" דמי.

תא שמע:

"שאיני אוכל",

"שאיני טועם" -

מותר בחילופיהן ובגידוליהן" (נדרים נ.).

הא היוצא מהן - אסור!

אידי דלא נסיב ברישא "יוצא מהן" לא נסיב נמי בסיפא "יוצא מהן".

תא שמע:

"אמר רבי יהודה:

מעשה ואסור רבי טרפון עלי ביצים שנתבשלו עמו.

אמרו לו: אימתו בזמן שאמר "בשר זה עלי",

שהנודד מן הדבר ונתערב באחר, ויש בו בנותן טעם - הרי זה אסור!"

ב"אלו" לא קא מיבעיא לן דדוקא הוא.

כי מיבעיא לן ב"שאיני טועם" דוקא, או לאו דוקא?

תא שמע:

"דג דגים שאיני טועם" - אסור בהן,

בין גדולים בין קטנים,

בין חיים בין מבושלים,

ומותר בטריט טרופה ובציר" (נדרים נא:)

אמר רבא:

וכבר יצא מהן.

רפ"י

17. נג, א

נג, א משנה

הנודר מן התמרים - מותר בדבש תמרים.

מסתוניות - מותר בחומץ סתוניות.

רבי יהודה בן בתירא אומר:

כל ששם תולדתו קרויה עליו, ונודר הימנו - אסור ביוצא הימנו.

וחכמים מתירים.

גמרא

חכמים היינו תנא קמא!

איכא בינייהו:

הדא דתניא:

"כלל זה אמר רבי שמעון בן אלעזר:

כל שדרכו לאכול, ודרך היוצא ממנו לאכול,

כגון תמרים ודבש תמרים,

נדר בו - אסור ביוצא ממנו.

נודר מיוצא ממנו - אסור בו.

כל שאין דרכו לאכול, ודרך היוצא ממנו לאכול,

נודר בו - אין אסור אלא ביוצא ממנו,

שלא נתכוון זה אלא ליוצא ממנו".

מתני'

מן הסתוניות. היינו ענבים קשים שמניחין בכרם כל ימי הסתיו ועושין מהן חומץ:

כל ששם תולדתו קרויה עליו.

כגון חומץ זה שיצא ממנו קרוי

נמי על שם אמו חומץ סתוניות

ולא חומץ סתם:

נדר ממנו אסור ביוצא וכו'.

והכי נמי כי נדר בסתוניות אסור

נמי בחומץ היוצא ממנו:

וחכמים מתירין. וקא פריך

בגמרא היינו תנא קמא דקתני

מותר בחומץ סתוניות:

גמ'

נדר בו. בתמרים:

אסור ביוצא ממנו. בדבש

תמרים:

כל שאין דרכו לאכול. כגון

סתוניות דדרך היוצא ממנו

לאכול והן עצמן אין דרכן

לאכול. תנא קמא דמתניתין

דאמר מותר בחומץ סתוניות

לית ליה דרבי שמעון בן אלעזר

אלא קסבר נדר בו אין אסור

אלא בו אע"ג שאין דרכו לאכול

וחכמים תנא בתרא אית להו

דרבי שמעון בן אלעזר ודקתני

וחכמים מתירים בו בגופו אבל

ביוצא ממנו לא דאין אסור אלא

ביוצא ממנו והיינו כ"י שמעון בן

אלעזר דאמר לא נתכוון זה כ"י

ורבי יהודה בן בתירא היה

אוסר בו וביוצא הימנו:

18. נג, א-ב

רפ"י

מתני'

מן השמן. משמע שמן זית להכי מותר בשמן שומשמן: כרישין קטנית:
מותר בירקות השדה. דהיינו שם לוויי ירק השדה ולא ירק סתם:

גמ'

מותר בשמן שומשמן. לפי שאין מצוי בא"י שמן שומשמן אלא שמן זית ובאותו שמן נדר: **מזה ומזה.** משמן זית ומשמן שומשמן:

ספק איסורא לחומרא. ומשמן שמסתפקין בו נדר בין רב בין מעט:

אסור בירקות. הגינה. גרי"ס המור"ה במסכת"א ז"ו ומותר בירקות השדה. שעליהן סומכין בשביעית שהפקירו הגנות לעניים ואין מסתפקין אלא בירקות השדה:

לא שנו. דשביעית מותר בירקות הגינה אלא במקום שאין מביאין ירק מח"ל דכיון שאין מביאין ודאי לא נדר אלא מאותם שמסתפקים שם היינו מירקות השדה ולהכי מותר בשל גינה:

אבל במקום שמביאין כו' אסור. אף בירקות הגינה הואיל ורגילין לאכול שם בין ירקות השדה בין ירקות הגינה דודאי אדעתא דהכי נדר:

כתנאי כו'. לדעתא דמ"ד אין מביאין ירקות כו' לדידיה מותר בירקות גינה ואסור בירקות שדה דכיון דאין מביאין לאו עליה נדר ולמ"ד מביאין אסור אף בירקות גינה:

משום גוש. שמא יש מעפר חוצה לארץ בעיקרייהו וטמא משום ספק מת:

משנה

הנודר מן היין - מותר בין תפוחים. מן השמן - מותר בשמן שומשמן. מן הדבש - מותר בדבש תמרים. מן החומץ - מותר בחומץ סתוניות. מן הכרישין - מותר בקפלוטות. מן הירק - מותר בירקות השדה, שהוא שם לוויי.

גמרא

תניא:

"הנודר מן השמן,

בארץ ישראל - מותר בשמן שומשמן, ואסור בשמן זית. ובבבל - אסור בשמן שומשמן, ומותר בשמן זית. מקום שמסתפקין מזה ומזה - אסור בזה ובה."

פשיטא!

לא צריכא דרובא מן חד מסתפקין.

מהו דתימא: איזיל בתר רובא - קא משמע לן: ספק איסורא לחומרא.

"הנודר מן הירק, בשאר שני שבוע - אסור בירקות הגינה, ומותר בירקות השדה. ובשביעית - אסור בירקות השדה, ומותר בירקות הגינה."

אמר רבי אבהו משום **רבי חנינא בן גמליאל:**

נג, לא שנו אלא: במקום שאין מביאין ירק מחוצה לארץ לארץ, אבל במקום שמביאין ירק מחוצה לארץ לארץ - אסור.

כתנאי:

"אין מביאין ירק מן חוצה לארץ לארץ,

רבי חנינא בן גמליאל אומר:

מביאין ירק מחוצה לארץ לארץ."

מאי טעמיה דמאן דאמר "אין מביאין"?

אמר רבי ירמיה:

משום גוש.

19. נג, ב

רפ"י

מתני'

אסור באיספרגוס. דהוי בכלל כרוב דמין כרוב הוא:
מותר בכרוב. דאין כרוב בכלל איספרגוס:
אסור בשום. שנותנים ממנו בקדירה דהיינו בכלל מקפה:
מותר במקפה. דאין מקפה בכלל שום:
אסור במקפה. של גריסין:
מותר בגריסין. ד"ה דאין גריסין בכלל מקפה:
מן המקפה. של גריסין:
ר' יוסי מתיר. דקסבר אין מקפה בכלל גריסין:
אסור בשום. של מקפה:
אסור באשישים. בפת שמעורב בו קמח עדשים דיש בכלל עדשים אשישים:
ומן אשישים כו'. דברי הכל היא:
ר' יהודה אומר קונם גריס או חטה שאגי טועם מותר לכוס. חטה וגריס סתם דלא אמר חטה חטין גריס גריסין דקסבר [ר"י גריס או חטה] מבושלים משמע חטין לא משמע ור' יהודה לא פליג עליה דתנא קמא:

גמ'

אסור לאפות. דאדעתא דהכי אמר חטה כדי לאפות דחטה גרגיר א' משמע ומגרגיר לא קאמר:
חטין. משמע חטין:
גריס. משמע מבושול:
גריסין. משמע נמי חטין:

משנה

מן הכרוב - אסור באיספרגוס.
 מן האיספרגוס - מותר בכרוב.
 מן הגריסין - אסור במקפה.
ורבי יוסי מתיר.
 מן המקפה - מותר בגריסין.
 מן המקפה - אסור בשום.
ורבי יוסי מתיר.
 מן השום - מותר במקפה.
 מן העדשים - אסור באשישים.
רבי יוסי מתיר.
 מן האשישים - מותר בעדשים.

"חטה חטין שאני טועם" - אסור בהן בין קמח בין הפת.
 "גריס גריסין שאני טועם" - אסור בהן בין חטין בין מבושלין.
רבי יהודה אומר:
 "קונם גריס או חטה שאני טועם" - מותר לכוס חיים.

גמרא

תניא:

"**רבי שמעון בן גמליאל אומר:**
 "חטה שאני טועם" - אסור לאפות, ומותר לכוס.
 "חטים שאני טועם" - אסור לכוס ומותר לאפות.
 "חטה חטין שאני טועם" - אסור בין לכוס בין לאפות.
 "גריס שאני טועם" - אסור לבשל, ומותר לכוס.
 "גריסין שאני טועם" - אסור לכוס ומותר לבשל.
 "גריס גריסין שאני טועם" - אסור בין לבשל בין לכוס."

הדרן עלך הנודר מן המבושול